

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32782/pdu.2024.2.53>

Ю. А. Шарий

Запорізький національний університет

ЗАХОДИ РЕАГУВАННЯ НА ВЧИНЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ КОРУПЦІЄЮ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

У статті присвячено увагу питанням заходів реагування на вчинення адміністративних правопорушень, пов'язаних із корупцією в умовах воєнного стану в Україні. Зазначено, що вчинення адміністративного правопорушення, пов'язаного із корупцією, має наслідком певну реакцію з боку держави на такі протиправні дії, зокрема у вигляді застосування адміністративних стягнень до винної особи. Доведено, що в умовах воєнного стану в Україні заходи реагування на вчинення адміністративних правопорушень, пов'язаних із корупцією, є надзвичайно важливими для дотримання законності та забезпечення національної безпеки. Адекватні і своєчасні дії можуть допомогти зберегти стабільність у суспільстві та зміцнити інститути, які забезпечують верховенство права. Обґрунтовано потребу комплексного підходу під час застосування відповідних заходів, адже вони мають на меті не лише виявлення адміністративних правопорушень, пов'язаних із корупцією і покарання правопорушників, а й створення сприятливого середовища для запобігання таким правопорушенням в цей особливий період.

Звернуто увагу, що у фаховій адміністративно-правовій літературі можна зустріти різні позначення реакції держави на адміністративні правопорушення: «адміністративні стягнення», «адміністративні санкції», «заходи реагування», «заходи адміністративної відповідальності» тощо. Відповідні поняття є спорідненими категоріями, вони взаємопов'язані і стосуються механізмів регулювання правовідносин у сфері адміністративного права, проте кожен з цих термінів має свої специфічні аспекти і може використовуватися в різних контекстах.

З'ясовано, що за адміністративні правопорушення, пов'язані із корупцією, застосовуються такі види адміністративних стягнень як: 1) штраф; 2) конфіскація; 3) позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю. Особливості такого застосування та правила накладання цих адміністративних стягнень за адміністративні правопорушення, пов'язані із корупцією визначені чинним адміністративно-деліктним законодавством України.

Ключові слова: адміністративне правопорушення, адміністративне стягнення, адміністративна санкція, заходи адміністративної відповідальності, заходи реагування, конфіскація, корупція, позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, штраф.

Постановка проблеми. В умовах воєнного стану в Україні вчинення адміністративного правопорушення, пов'язаного із корупцією, має наслідком певну реакцію з боку держави на такі протиправні дії, зокрема у вигляді застосування адміністративних стягнень до винної особи. Можна стверджувати, що адміністративні стягнення є засобом реалізації адміністративної відповідальності, заходом реагування на вчинення адміністративного правопорушення, пов'язаного із корупцією.

Застосування адміністративних стягнень регулюється адміністративним законодавством, яке встановлює порядок їх накладення та види правопорушень, за які вони можуть бути застосовані, а також виконує виховну, каральну та профілактичну функцію і полягає у позбавленні або обмеженні певних прав, благ. Адміністративні стягнення також слугують стимулом для формування правосвідомості у суспільстві, оскільки демонструють неприпустимість корупційних дій та їх негативні наслідки. Завдяки цьому, вони відіграють важливу роль у запобіганні корупції та підвищенні

рівня довіри до національної правової системи, системи публічного адміністрування, правоохоронних органів у цілому.

В умовах воєнного стану в Україні заходи реагування на вчинення адміністративних правопорушень, пов'язаних із корупцією, є надзвичайно важливими для дотримання законності та забезпечення національної безпеки. Адекватні і своєчасні дії можуть допомогти зберегти стабільність у суспільстві та зміцнити інститути, які забезпечують верховенство права. У таких надзвичайних умовах існують певні особливості щодо виявлення та реагування на вчинення відповідних правопорушень.

До необхідних заходів, які можуть бути застосовані за адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією в умовах воєнного стану можна віднести також наступні:

1) посилення відповідальності через «ужорсточення» санкцій шляхом збільшення розміру стягнень за порушення відповідних норм та закріплення їх на нормативному рівні;

2) забезпечення оперативного реагування правоохоронних органів на викриття правопорушень, пов'язаних із корупцією;

3) швидкий розгляд справ шляхом спрощення процедур, особливо у випадках, коли йдеться про захист національної безпеки;

4) підвищення контролю за діяльністю державних службовців, інших осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, особливо в умовах воєнного стану (регулярні перевірки, аудит);

5) запровадження нових форм моніторингу, а саме використання сучасних технологій для моніторингу діяльності посадових осіб, наприклад, електронних декларацій, систем контролю за бюджетними витратами;

6) внесення змін до законодавства, які дозволять більш ефективно боротися із корупцією та забезпечити стягнення адміністративних штрафів.

Відповідні заходи потребують комплексного підходу та мають на меті не лише виявлення адміністративних правопорушень, пов'язаних із корупцією і покарання

правопорушників, а й створення сприятливого середовища для запобігання таким правопорушенням в цей особливий період. Таким чином, серед перелічених заходів, адміністративні стягнення дійсно є важливим інструментом реалізації адміністративної відповідальності. Вони спрямовані на забезпечення дотримання норм адміністративного законодавства та зменшення кількості правопорушень, у тому числі й пов'язаних із корупцією. Водночас, адміністративні стягнення, виконують важливу роль у забезпеченні національної безпеки. Так, корупція підриває правопорядок у суспільстві, що, у свою чергу, загрожує національній безпеці. Запровадження адекватних адміністративних стягнень, які зможуть реально вплинути на порушників, допомагає утвердити верховенство права, що є критично важливим для стабільності країни. Застосування окремих видів адміністративних стягнень є важливим інструментом щодо запобігання правопорушенням, пов'язаним із корупцією. Необхідність відповідати за свої протиправні діяння може стримувати потенційних правопорушників. Також використання обмежень і заборон у сфері запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним із корупцією, може спонукати органи влади до підвищення прозорості у своїй діяльності. Чим більше простежуються механізми контролю і відповідальності, тим важче стає для посадовців здійснювати корупційні дії. Тому чітке регулювання та адекватні санкції за адміністративні правопорушення, пов'язані із корупцією, можуть істотно підвищити ефективність публічного управління, сприяти утвердженню правопорядку та зменшити рівень корупційних проявів. Отже, адміністративні стягнення та інші заходи реагування на вчинення адміністративних правопорушень, пов'язаних із корупцією є ефективним інструментом для досягнення стабільності і безпеки в національному масштабі.

Метою статті є з'ясувати заходи реагування на вчинення адміністративних правопорушень, пов'язаних із корупцією в умовах воєнного стану.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У теорії адміністративного, адміні-

стративно-деліктного права поняття «адміністративне стягнення» визначається як: «матеріалізований вияв адміністративної відповідальності, негативний правовий наслідок неправомірної поведінки особи, яка вчинила адміністративний проступок, у вигляді певних несприятливих заходів морального, матеріального та фізичного характеру» [1, с. 652]; система заходів примусу, що застосовуються вповноваженими державними органами, як правило, виконавчої влади, від імені держави до осіб, винних у вчиненні адміністративного правопорушення» [2, с. 290]; «міра відповідальності, встановлена законом, що застосовується до особи, яка винна у вчиненні адміністративного проступку, і це правові наслідки вчинення адміністративного проступку, що полягають в осуді поведінки порушника і обмеженні його особистих благ, матеріальних і інших правових інтересів з метою покарання правопорушника, виховання його в дусі поваги законів і попередження нових правопорушень як з боку самого правопорушника, так і інших осіб» [3, с. 79] тощо. Відтак, адміністративне стягнення є одним із проявів адміністративної відповідальності, заходом, що застосовується уповноваженими органами влади до особи за вчинення адміністративного правопорушення.

К.Є. Цабека до особливостей адміністративних стягнень за правопорушення, пов'язані з корупцією відносить: «1) є мірою (формою вираження) адміністративної відповідальності, до якої притягається особа у разі вчинення протиправного винного діяння (дії чи бездіяльності), передбаченого відповідною статтею глави 13-А КпАП України; 2) має державно-примусовий характер, що виражається у притягненні особи до адміністративної відповідальності за вчинення правопорушення, пов'язаного з корупцією, незалежно від її волі та бажання; 3) реалізується спеціально уповноваженими органами влади – притягнення особи до адміністративної відповідальності за вчинення правопорушення, пов'язаного з корупцією, шляхом накладення відповідного адміністративного стягнення здійснюється судом; 4) мета застосування має дві взаємопов'язані складові, а саме:

адміністративне покарання (накладення штрафу, конфіскація, позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю) та запобігання вчинення нових адміністративних правопорушень (як самою особою-правопорушником, так й іншими особами); 5) здійснюється у визначеному законодавством порядку; б) має чітко визначені законодавством строки накладення – виходячи зі змісту ст. 38 КпАП України адміністративне стягнення за вчинення правопорушення, пов'язаного з корупцією, може бути накладено впродовж шести місяців з дня його виявлення, але не пізніше ніж два роки з дня його вчинення» [4, с. 156].

У фаховій адміністративно-правовій літературі можна зустріти різні позначення реакції держави на вчинення адміністративних правопорушень: «адміністративні стягнення», «адміністративні санкції», «заходи реагування», «заходи адміністративної відповідальності» тощо. Відповідні поняття є спорідненими категоріями, вони взаємопов'язані і стосуються механізмів регулювання правовідносин у сфері адміністративного права, проте кожен з цих термінів має свої специфічні аспекти і може використовуватися в різних контекстах. Санкція – це загальний термін, який відноситься до каральних заходів, застосованих у відповідь на порушення законодавства або правових норм. Виходячи з наведених вище формулювань, адміністративні стягнення «мають характер санкцій; у систематизованому та кодифікованому вигляді визначені у чинному законодавстві, маючи при цьому чіткі підстави і порядок застосування, регламентований єдиним нормативним актом – Кодексом України про адміністративні правопорушення; часто застосовуються у судовому порядку (ст. 221 КпАП України); неминучим наслідком застосування адміністративного стягнення є адміністративна відповідальність» [5, с. 12]. Слід зазначити, що адміністративні стягнення є підкатегорією адміністративних санкцій. Адміністративні санкції – більш широке поняття, яке охоплює всі можливі види заходів впливу на правопорушників. Взаємозв'язок між цими поняттями полягає в тому, що всі адміністративні стягнення є санк-

ціями, але не всі санкції є стягненнями. Адміністративні санкції мають великий спектр заходів впливу, які можуть бути застосовані до фізичних або юридичних осіб, тоді як адміністративні стягнення – це конкретні заходи, які застосовуються державними органами до осіб, що вчинили адміністративні правопорушення. Вони можуть включати такі види санкцій, як штрафи, позбавлення прав, адміністративний арешт тощо. Адміністративні санкції у свою чергу, можуть бути як стягненнями, так й іншими формами заходів реагування на адміністративні порушення. Так, Є.В. Устименко пропонує визначення адміністративно-правової санкції як «передбачену законом міру реакції уповноваженого суб'єкта, спрямовану на усунення причин та наслідків протиправного діяння, вчиненого суб'єктом – адресатом правової норми і полягає в усуненні наслідків протиправного діяння, його припиненні або покаранні правопорушника, і яка застосовується в адміністративному порядку» [6, с. 19]. При цьому, О.М. Танчик звертає увагу на те, що «адміністративні санкції, що мають характер заходів юридичної відповідальності, можна називати заходами адміністративного стягнення тільки стосовно заходів, передбачених Кодексом України про адміністративні правопорушення, де цей термін використано для позначення міри адміністративної відповідальності» [7, с. 69]. Щодо заходів адміністративної відповідальності, «в узагальненому виді їх визначають як передбачені законом засоби впливу на поведінку особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, пов'язане з обмеженням найбільш значущих для людини прав і свобод особистого чи майнового характеру та спрямоване на досягнення соціально корисних цілей і результатів» [8, с. 237]. Що стосується «заходів реагування», то слово «реагування» використовується у загальній теорії права, яка розглядає спосіб реагування на правопорушення в якості основного критерію для класифікації санкцій [9, с. 237]. М.М. Легенька, аналізуючи в адміністративістиці систему наукових поглядів з приводу визначення адміністративної відповідальності, робить висновок, що

«поняття реагування ширше за поняття адміністративного стягнення, яке є однією з форм реагування, а також стверджує, що поняття «реагування» в адміністративному праві включає в себе систему його форм, до яких належить і адміністративна відповідальність» [10, с. 51]. Водночас, всі ці суміжні категорії – адміністративні стягнення, адміністративні санкції, заходи реагування, заходи адміністративної відповідальності здебільшого асоціюються із заходами адміністративного примусу (кожна з них є складовою частиною адміністративного примусу або його різновидом), які зазвичай використовуються для забезпечення виконання адміністративних приписів. Виходячи з нормативно закріпленого комплексу заходів, у контексті щодо вчинення адміністративних правопорушень, пов'язаних із корупцією, вважаємо більш обґрунтованим використанням дефініції «адміністративні стягнення».

Виклад основного матеріалу.

З точки зору законодавця, у ст. 23 КпАП України, яка має назву «мета адміністративного стягнення» визначено, що адміністративне стягнення є «мірою відповідальності і застосовується з метою виховання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, в дусі додержання законів України, поваги до правил співжиття, а також запобігання вчиненню нових правопорушень як самим правопорушником, так і іншими особами». Тобто, ефект від застосування адміністративних стягнень, в тому числі і за правопорушення, пов'язані із корупцією, має вплив не лише на порушника, а і на інших осіб з превентивною метою.

Окрім того, нормативно, у ст. 24 КпАП України закріплено перелік видів адміністративних стягнень, які можуть застосовуватись за вчинення адміністративних правопорушень, розташованих в залежності від наростання «значимості» стягнення, ступеню впливу на особу – від «найлегшого» до найсуворішого, зокрема:

- попередження;
- штраф;
- оплатне вилучення предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення;

– конфіскація: предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення; грошей, одержаних внаслідок вчинення адміністративного правопорушення;

– позбавлення спеціального права, наданого даному громадянину (права керування транспортними засобами, права полювання);

– позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю;

– громадські роботи;

– виправні роботи;

– суспільно корисні роботи;

– адміністративний арешт;

– арешт з утриманням на гауптвахті;

– адміністративне видворення за межі України (для іноземців і осіб без громадянства за вчинення адміністративних правопорушень, які грубо порушують правопорядок). Отже, система адміністративних стягнень передбачає різні за характером і правовими наслідками санкції, що дозволяє використовувати їх диференційовано із урахуванням ступню суспільної небезпеки вчиненого правопорушення.

До того ж, встановлено, що законами України може бути закріплено й інші, крім наведених, види адміністративних стягнень. Проте не всі із перерахованих вище адміністративних стягнень застосовуються за вчинення адміністративних правопорушень, пов'язаних із корупцією.

Загальні правила накладання адміністративних стягнень передбачені законодавчо, зокрема у КпАП України, і їх можна сформулювати наступним чином:

– межі накладання адміністративних стягнень встановлюються КпАП України та іншими законами України (що передбачає обов'язкове дотримання принципів верховенства права та законності);

– обов'язковим при накладенні адміністративного стягнення є врахування індивідуальних особливостей (характер вчиненого правопорушення, особа порушника, ступінь його вини, майновий стан, обставини, що пом'якшують і обтяжують відповідальність), що спричиняє неухильне дотримання принципу індивідуалізації адміністративної відповідальності. Обставини, що пом'якшують і обтя-

жують відповідальність визначені у ст. 34 КпАП України і ст. 35 КпАП України відповідно. Зокрема, «вчинення правопорушення в умовах стихійного лиха або за інших надзвичайних обставин» належить до переліку обставин, що обтяжують відповідальність, а правовий режим воєнного стану цілком охоплюється поняттям «іншої надзвичайної обставини»;

– слід брати до уваги положення про основні і додаткові стягнення (ст. 25 КпАП України). За одне адміністративне правопорушення може бути накладено основне або основне і додаткове стягнення. Основне стягнення – це те, яке застосовується безпосередньо за вчинення адміністративного правопорушення. Додаткове стягнення може бути накладено у разі, якщо це передбачено відповідними нормами адміністративного законодавства. Додаткові стягнення приєднуються до основного, а не накладаються окремо. Із тих стягнень, які застосовуються за вчинення адміністративних правопорушень, пов'язаних із корупцією, штраф застосовується тільки як основне стягнення, конфіскація – як основне, так і додаткове, позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю – тільки як додаткове;

– варто враховувати правила накладання адміністративних стягнень при вчиненні кількох адміністративних правопорушень. За загальним правилом, якщо одна особа вчинила два або більше адміністративних правопорушень, адміністративне стягнення накладається за кожне правопорушення окремо. Якщо особа вчинила кілька адміністративних правопорушень, справи про які одночасно розглядаються одним і тим же органом (посадовою особою), стягнення накладається в межах санкції, встановленої за більш серйозне правопорушення з числа вчинених. До основного стягнення в цьому разі може бути приєднано одне з додаткових стягнень, передбачених статтями про відповідальність за будь-яке з вчинених правопорушень;

– має значення правильне обчислення строків адміністративного стягнення (позбавлення спеціального права обчислюється роками, місяцями або днями),

строків накладення адміністративного стягнення (визначені у ст. 38 КпАП України) та строку, після закінчення якого особа вважається такою, що не була піддана адміністративному стягненню (ст. 39 КпАП України);

– нормативно закріплено обов'язок винної особи відшкодувати заподіяну майнову шкоду (ст. 40 КпАП України), що ніяким чином не перетинається і не отожднюється із застосуванням адміністративного стягнення;

– у провадженні по справі про адміністративне правопорушення особою, на яку накладено стягнення, має бути сплачено судовий збір (у разі винесення судом (суддею) постанови про накладення адміністративного стягнення); розмір і порядок сплати судового збору встановлюється законом (Закон України від 08.07.2011 р. «Про судовий збір» [11]).

Аналіз положень глави 13-А КпАП України дає можливість стверджувати, що за вчинення адміністративних правопорушень, пов'язаних із корупцією передбачені такі адміністративні стягнення: штраф; конфіскація; позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю. Тому варто приділити увагу теоретичним положенням, нормативно-правовому закріпленню та практиці застосування таких адміністративних стягнень, як заходам реагування на вчинення адміністративним правопорушень, пов'язаних із корупцією, зокрема у період дії правового режиму воєнного стану.

Штраф є одним із найбільш поширених адміністративних стягнень, які застосовуються за вчинення адміністративних правопорушень. Це грошове стягнення, що накладається на громадян, посадових та юридичних осіб за адміністративні правопорушення у випадках і розмірі, встановлених КпАП України та іншими законами України. Обраховується і сплачується у національній валюті, обчислюється за допомогою відповідної одиниці – неоподатковуваний мінімум доходів громадян. За положеннями Податкового кодексу України, якщо норми інших законів містять посилання на неоподатковуваний мінімум доходів громадян, то для цілей їх застосування використовується сума в розмірі 17 гривень (крім норм адмі-

ністративного та кримінального законодавства в частині кваліфікації адміністративних або кримінальних правопорушень, для яких сума неоподаткованого мінімуму встановлюється на рівні податкової соціальної пільги) [12].

Штраф є фінансовою санкцією, яка накладається на особу за порушення норм законодавства, що регулюють різні сфери діяльності. Розмір штрафу за вчинення адміністративних правопорушень, пов'язаних із корупцією є досить істотним, порівняно із іншими видами правопорушень, наприклад:

– від трьохсот до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (ч. 1, 2 ст. 172⁴ КпАП України);

– від п'ятисот до восьмисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (ч. 3 ст. 172⁴ КпАП України);

– від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (ч. 1 ст. 172⁵ КпАП України);

– від двохсот до чотирьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (ч. 2 ст. 172⁵ КпАП України);

– від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (ч. 1 ст. 172⁶ КпАП України);

– від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (ч. 2 ст. 172⁶ КпАП України);

– від ста до трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (ч. 3 ст. 172⁶ КпАП України);

– від однієї тисячі до двох тисяч п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (ч. 4 ст. 172⁶ КпАП України);

– від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (ч. 1 ст. 172⁷ КпАП України);

– від двохсот до чотирьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (ч. 2 ст. 172⁷ КпАП України);

– від чотирьохсот до восьмисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (ч. 3 ст. 172⁷ КпАП України);

– від ста до ста п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (ч. 1 ст. 172⁸ КпАП України);

– від однієї тисячі до двох тисяч п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (ч. 2 ст. 172⁸ КпАП України);

– від п'ятисот до тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (ст. 172⁸⁻¹ КпАП України);

– від ста двадцяти п'яти до двохсот п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (ч. 1 ст. 172⁹ КпАП України);

– від двохсот п'ятдесяти до чотирьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (ч. 2 ст. 172⁹ КпАП України).

Отже, можна підсумувати, що відповідно до положень спеціального законодавства, яке регулює адміністративну відповідальність за вчинення правопорушень, пов'язаних із корупцією, розмір штрафів може варіюватися в залежності від характеру правопорушення. Такі істотні розміри штрафів зумовлені необхідністю посилення відповідальності за відповідні правопорушення, оскільки корупція негативно впливає на суспільство та економіку. Тому логічним і доцільним є закріплення в нормах чинного законодавства посиленої відповідальності через «ужорсточення» санкцій шляхом збільшення розміру стягнень за вчинення правопорушень, пов'язаних із корупцією в умовах дії воєнного стану в Україні.

Звертаючись до судової практики, можна знайти приклади застосування штрафу як заходу реагування на відповідні правопорушення. Так, Рахівський районний суд Закарпатської області розглянувши у відкритому судовому засіданні в залі суду м. Рахів матеріали, які надійшли з управління стратегічних розслідувань в Закарпатській області Департаменту стратегічних розслідувань Національної поліції України, про притягнення до адміністративної відповідальності встановив, що особа, обіймаючи посаду старости села Чорна Тиса Ясінянської селищної ради, будучи суб'єктом відповідальності за корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення – посадовою особою місцевого самоврядування, усвідомлюючи протиправність своїх дій, порушив обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності, у зв'язку із чим визнано особу винною у вчиненні адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 172⁴ КпАП України та призначено адміністративне стягнення

у вигляд штрафу в розмірі 300 (трьохсот) неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, що складає 5100 (п'ять тисяч сто) гривень, без конфіскації отриманого доходу від підприємницької діяльності [13]. Тобто, застосовано штраф встановленого розміру за вчинені дії як основне стягнення. За загальним правилом, штраф має бути сплачений порушником не пізніше як через п'ятнадцять днів з дня вручення йому постанови про накладення штрафу. У разі несплати правопорушником штрафу у встановлений строк, постанова про накладення штрафу надсилається для примусового виконання до органу державної виконавчої служби за місцем проживання порушника, роботи або за місцезнаходженням його майна в порядку, встановленому законом. У порядку примусового виконання постанови про стягнення штрафу за вчинення адміністративного правопорушення з правопорушника стягується: подвійний розмір штрафу, визначеного у відповідній статті КпАП України та зазначеного у постанові про стягнення штрафу; витрати на облік зазначених правопорушень. Таким чином, аналіз судових рішень сприяє якісному розумінню механізму застосування штрафів, що, у свою чергу, підвищує ефективність правозастосування та захищає права громадян.

Конфіскація як адміністративне стягнення, відповідно до ст. 29 КпАП України, може стосуватись лише предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення. Полягає сутність конфіскації в примусовій безоплатній передачі відповідного предмета у власність держави виключно за рішенням суду. В.К. Колпаков та О.В. Кузьменко наголошують на тому, що «конфіскація не є компенсаційним заходом. Відшкодування майнового збитку не належить до цілей цього стягнення. Не пов'язана конфіскація і з задоволенням будь-яких державних або громадських інтересів, її мета як адміністративного стягнення полягає у примусі особи до виконання покладених на неї обов'язків. Адміністративно-правова конфіскація завжди є спеціальною (має спеціальний характер). Це означає, що конфіскується не все майно і не будь-

які предмети. Конфіскація провадиться тільки щодо речей, безпосередньо пов'язаних із проступком і прямо названих у законі» [14, с. 261]. Отже, конфіскація спрямована на позбавлення особи-правопорушника неправомірної вигоди, яку ця особа отримала внаслідок протиправного діяння.

За вчинення адміністративних правопорушень, пов'язаних із корупцією, конфіскація може застосовуватись відповідно до:

– ч. 1, 2, 3 ст. 172⁴ КпАП України (конфіскація отриманого доходу від підприємницької діяльності чи винагороди від роботи за сумісництвом, доходу від визначених видів діяльності);

– ч. 1, 2 ст. 172⁵ КпАП України (конфіскація подарунка);

– ч. 3 ст. 172⁶ КпАП України (конфіскація доходу чи винагороди) тощо.

В якості прикладу можна навести Постанову Оратівського районного суду Вінницької області, відповідно до якої розглянуто адміністративні матеріали, які надійшли від Управління стратегічних розслідувань у Вінницькій області Департаменту стратегічних розслідувань Національної поліції України, про притягнення до адміністративної відповідальності особи за вчинення адміністративних правопорушень, пов'язаних із корупцією, передбачених ч. 1 ст. 172⁴, ч. 2 ст. 172⁴ КпАП України; особу визнано винною та призначено адміністративне стягнення у вигляді штрафу у розмірі трьохсот п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, що становить 5950,00 грн. (п'ять тисяч дев'ятсот п'ятдесят гривень) з конфіскацією отриманого доходу від діяльності [15]. У цьому прикладі конфіскація отриманого доходу від діяльності застосована як додаткове стягнення до штрафу.

Позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю є окремим різновидом стягнення, що також може застосовуватись за вчинення правопорушень, пов'язаних із корупцією. Так, ст. 30 КпАП України передбачено, що позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю призначається судом на строк від шести місяців до одного року, незалежно від того, чи

передбачене воно в санкції статті (санкції частини статті) Особливої частини КпАП України, коли з урахуванням характеру адміністративного правопорушення, вчиненого за посадою, особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, та інших обставин справи суд визнає за неможливе збереження за нею права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю. Позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю призначається судом строком на один рік, коли його спеціально передбачено в санкції статті (санкції частини статті) Особливої частини КпАП України. Ці положення свідчать про досить широкі межі судового розсуду під час вирішення питання про призначення такого виду адміністративного стягнення. Саме широкі межі судового розсуду є важливим механізмом для забезпечення об'єктивності та справедливості у правосудді, особливо у випадках провадження у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані із корупцією.

Зазначений вид адміністративних стягнень застосовується відповідно до:

– ч. 3 ст. 172⁴ КпАП України;

– ч. 2 ст. 172⁵ КпАП України;

– ч. 3 ст. 172⁶ КпАП України;

– ч. 3 ст. 172⁷ КпАП України;

– ч. 2 ст. 172⁸ КпАП України.

У всіх перерахованих статтях мова йде про позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю строком на один рік.

На практиці, суди застосовують положення ч. 6 ст. 30 КпАП України та призначають адміністративне стягнення у вигляді позбавлення права обіймати посади, що пов'язані з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, на строк 6 (шість) місяців (наприклад, Постанова Новоград-Волинського міськрайонного суду Житомирської області від 31.08.2022 р. у справі 3/0285/2687/22 [16]). Проте частіше застосуванню підлягає саме те стягнення, що передбачено санкцією відповідної статті. Так, відповідно до Постанови Перечинського районного суду Закарпатської області від 13.08.2024 р. у справі № 304/1843/24 [17] особу визнано винною у вчиненні адміні-

стративного правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 172-6 КпАП України і накладено стягнення у виді штрафу в розмірі ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, що становить 1700 (одна тисяча сімсот) гривень, з позбавленням права обіймати посади в органах Національної поліції України на строк 1 (один) рік.

Окрім того, слід розмежовувати «позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю» (як адміністративне стягнення) і «відсторонення від виконання службових повноважень» (як захід, що сприяє провадженню у справі про адміністративне правопорушення). Відповідно до ч. 5 ст. 65 Закону України від 14.10.2014 р. «Про запобігання корупції» [18] особа, щодо якої складено протокол про адміністративне правопорушення, пов'язане із корупцією, якщо інше не передбачено Конституцією і законами України, може бути відсторонена від виконання службових повноважень за рішенням керівника органу (установи, підприємства, організації), в якому вона працює, до закінчення розгляду справи судом. У разі закриття провадження у справі про адміністративне правопорушення, пов'язане із корупцією, у зв'язку з відсутністю події або складу адміністративного правопорушення відстороненій від виконання службових повноважень особі відшкодовується середній заробіток за час вимушеного прогулу, пов'язаного з таким відстороненням.

Що стосується строку притягнення до адміністративної відповідальності особи за вчинення правопорушення, пов'язаного з корупцією, варто зауважити, що згідно зі ст. 38 КпАП України адміністративне стягнення за вчинення правопорушення, пов'язаного з корупцією, може бути накладено протягом трьох місяців з дня його виявлення, але не пізніше двох років з дня його вчинення. Тобто, для такої категорії справ КпАП України встановлено спеціальні строки.

Висновки. Таким чином, з огляду на зазначене, можна підсумувати, що за адміністративні правопорушення, пов'язані із корупцією, застосовуються такі види адміністративних стягнень як: 1) штраф; 2) конфіскація; 3) позбавлення права

обіймати певні посади або займатися певною діяльністю. Особливості такого застосування та правила накладання цих адміністративних стягнень за адміністративні правопорушення, пов'язані із корупцією визначені КпАП України.

Список використаної літератури:

1. Адміністративне право України: підручник / П. Діхтєвський та ін.; за заг. ред. П. Діхтєвського. Київ: «Видавництво Людмила», 2023. 772 с.
2. Коломоець Т.О. Адміністративне право України: Академічний курс : підручник. Київ : Юрінком Інтер. 2011. 576 с.
3. Миколенко О.І. Адміністративний процес та адміністративна відповідальність в Україні: навч. посіб. Х. : Одиссей, 2010. 368 с.
4. Цабєка К.Є. Адміністративно-правові засади відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією : дис. ... доктора філософії : 081. Суми, 2020. 257 с.
5. Голобородько Д.В. Заходи адміністративного примусу в діяльності національної поліції : конспект лекцій. Дніпро: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2016. 58 с. URL: https://dpuvs.edu.ua/wp-content/uploads/files/Structure/library/student/lectures/zapdnp_2_pfppd.pdf.
6. Устименко Є.В. Санкції за адміністративним правом України : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Харків, 2016. 187 с.
7. Танчик О.М. Санкції в адміністративному праві: сучасний погляд. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2020. № 44. С. 68-71. URL: <https://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc44/17.pdf>.
8. Романюк В. Сутність та правова природа заходів адміністративної відповідальності. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 3. С. 236-240.
9. Цвік М.В., Петришин О.В., Авраменко Л.В. Загальна теорія держави і права: підручник / за ред. М.В. Цвіка та О.В. Петришина. Харків : Право, 2010. 584 с.
10. Легенька М.М. Поняття та зміст дефініції «адміністративно-правове реагування на вчинення домашнього насильства». *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2018. Вип. 6, Т. 2. С. 49-53.
11. Про судовий збір: Закон України від 08.07.2011 р. № 3674-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3674-17#Text>.

12. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/conv#n8013>.
 13. Постанова Рахівського районного суду Закарпатської області від 26.04.2022 р. по справі № 305/123/22. <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104085328>
 14. Колпаков В.К., Кузьменко О.В. Адміністративне право України: підручник. К.: Юрінком Інтер, 2003. 544 с.
 15. Постанова Оратівського районного суду Вінницької області від 02.11.2023 р. по справі № 141/697/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114622308>.
 16. Постанова Новоград-Волинського міськрайонного суду Житомирської області від 31.08.2022 р. у справі № 285/3334/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106001442>.
 17. Постанова Перечинського районного суду Закарпатської області від 13.08.2024 р. у справі № 304/1843/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/120997637>.
 18. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 49. Ст. 3186. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18/conv#n310>.
-

Sharyi Yu. A. Response measures toward administrative offenses related to corruption under martial law in Ukraine

The article focuses on the issues of measures to respond to the commission of administrative offenses related to corruption under martial law in Ukraine. It is noted that the commission of an administrative offense related to corruption results in a certain reaction from the state to such unlawful actions, in particular in the form of the application of administrative penalties to the guilty person. It is proven that under martial law in Ukraine, measures to respond to the commission of administrative offenses related to corruption are extremely important for upholding the rule of law and ensuring national security. Adequate and timely actions can help maintain stability in society and strengthen institutions that ensure the rule of law. The need for a comprehensive approach when applying appropriate measures is substantiated, since they are aimed not only at identifying administrative offenses related to corruption and punishing offenders, but also at creating a favorable environment for preventing such offenses during this special period.

It is noted that in the professional administrative and legal literature one can find different designations of the state's reaction to administrative offenses: "administrative penalties", "administrative sanctions", "response measures", "administrative liability measures", etc. The corresponding concepts are related categories, they are interconnected and relate to the mechanisms of regulation of legal relations in the field of administrative law, however, each of these terms has its own specific aspects and can be used in different contexts.

It was found that for administrative offenses related to corruption, the following types of administrative penalties are applied: 1) fine; 2) confiscation; 3) deprivation of the right to hold certain positions or engage in certain activities. The features of such application and the rules for imposing these administrative penalties for administrative offenses related to corruption are determined by the current administrative tort legislation of Ukraine.

Key words: *administrative offense, administrative penalty, administrative sanction, administrative liability measures, response measures, confiscation, corruption, deprivation of the right to hold certain positions or engage in certain activities, fine.*